

Di dời thành phố

*Câu chuyện từ
Kiruna
Thụy Điển*

*Nguyễn Linh**

Báo cáo của Ủy ban liên Chính phủ về biến đổi khí hậu của Liên Hợp Quốc tuyên bố rằng, nhiệt độ toàn cầu tăng 1,5 độ được dự đoán sẽ dẫn đến mực nước biển tăng trung bình từ 26cm đến 77cm vào năm 2100. Sự nóng lên toàn cầu sẽ gây ra sự giãn nở nhiệt lớn hơn ở đại dương và hiện tượng băng tan tăng lên, khả năng dẫn đến sự tan chảy của thêm băng Greenland. Trên khắp thế giới, sự gia tăng mực nước biển không thể tránh khỏi này sẽ dẫn đến việc hàng triệu người phải di dời vào cuối thế kỷ, với một số thành phố lớn nhất thế giới, bao gồm Miami, Mumbai và Quảng Châu, đang bị đe dọa. Maldives đã được dự đoán là không thể ở được vào năm 2100. Trong tương lai, việc di chuyển số lượng lớn người có thể cần phải trở nên phổ biến.

Thị trấn Kiruna có thể đóng vai trò là một ví dụ thực tế về cách giải quyết viễn cảnh về việc di dời các thị

trấn và thành phố đang bị đe dọa trên toàn thế giới. Kiruna là thị trấn cực bắc của Thụy Điển, nằm ở tỉnh Lapland, với khoảng 18.000 cư dân. Sau 110 năm hoạt động với hơn 1,1 tỷ tấn quặng đã được khai thác, Kiruna đối mặt với vấn đề lớn. Phần đất ngầm bắt đầu dịch chuyển, tạo nên những khe nứt khổng lồ đe dọa nuốt trọn toàn bộ mọi thứ. Giải pháp duy nhất để tránh thảm họa là di chuyển tất cả về phía Đông khoảng 3km. Năm 2004, đơn vị khai thác thuộc Chính phủ Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB) đã đề xuất và chi tới 2 tỷ USD để "di dời" thành phố và tiếp tục việc khai thác. Phó Chủ tịch Kiruna cho biết việc đóng cửa mỏ không hề khả thi, vì nó đóng vai trò quan trọng trong kinh tế địa phương. Kiruna chọn cách thứ hai, vì kinh tế. Tất cả đã thống nhất chọn phương án di dời.

Kiruna ra đi, để lại phía sau cả trăm năm lịch sử. Nhưng họ chỉ để lại

lịch sử phía sau, còn những công trình kiến trúc thì họ muốn mang theo. LKAB đưa ra các phương án, có thể là đền bù người dân giá trị nhà cộng thêm 25%, để họ có thể mua nhà mới ở đâu đó. Hoặc LKAB có thể xây dựng luôn theo toàn bộ cấu trúc cũ và người dân chỉ việc chuyển tới. Ban đầu, có một số người dân phản đối, nhưng đa số đều tỏ ra khá lạc quan và đồng tình với cách xử lý này của LKAB, bởi lẽ tính cộng đồng cao khiến họ khó mà chọn việc bị chia cắt và khởi đầu lại cuộc sống ở nơi xa lạ.

Đứng trước việc di dời cả một thị trấn, các nhà quy hoạch đô thị và kiến trúc sư đằng sau dự án không thể phủ nhận rằng, thách thức lớn nhất không phải là di chuyển các tòa nhà, mà thách thức lớn nhất chính là việc "di chuyển tâm trí của người dân".

Chính quyền Kiruna và đơn vị kiến trúc White Architects lập tức bắt tay vào xây dựng kế hoạch. Sau khi có được lựa chọn khả thi, chính phủ Thụy Điển đã đăng video chính thức nhằm thông báo, mô tả lý do và quy trình di chuyển Kiruna.

Hơn 20 tòa nhà quan trọng được di chuyển từ thị trấn cũ Kiruna đến địa điểm mới bao gồm nhà thờ, được bầu chọn là tòa nhà đẹp nhất Thụy Điển. Phần còn lại của thị trấn đang được xây dựng từ đầu, với các tòa nhà mới bao gồm tòa thị chính được thiết kế bởi công ty Scandinavia Henning Larsen, được tạo ra trong một kế hoạch tổng thể của White Arkitekter và Ghilardi + Hellsten. Trong khi di chuyển vật lý toàn bộ thị trấn là một thách thức phức tạp, tốn kém và - tại

thời điểm hiện tại - di dời cộng đồng đang chứng minh nhiệm vụ khó khăn hơn. "Thách thức đối với thành phố không chỉ là di chuyển toàn bộ thành phố, mà còn di chuyển tâm trí của người dân và tạo ra một ngôi nhà và bản sắc mới," nhóm Henning Larsen nói. "Việc mở tòa thị chính đánh dấu sự khởi đầu của quá trình di chuyển và cơ hội tạo ra bản sắc xã hội mới cho thành phố."

"Xử lý lịch sử và danh tính là phần khó khăn". Thách thức chính đối với các kiến trúc sư và nhà quy hoạch của Kiruna mới là tìm hiểu các yếu tố đóng góp cho lịch sử và khả năng sống của thị trấn. Mặc dù các cấu trúc di chuyển vật lý là khó khăn, nhưng nó đơn giản hơn về mặt logic so với việc hiểu những gì làm cho một thị trấn ở đâu đó mọi người cảm thấy như ở nhà. "Những thứ vật chất là dễ dàng, theo một cách nào đó. Xây dựng một tòa thị chính thật dễ dàng", Gotran Cars, nhà quy hoạch đô thị cho đô thị Kiruna giải thích. "Đối với một người phải di chuyển, bạn có thể hỏi, điều gì quan trọng với bạn? Người đó có thể nói, 'Tôi muốn có một tòa thị chính với những phẩm chất này, và điều đó thật đơn giản. Nhưng sau đó, làm thế nào

chúng ta cũng có thể xử lý lịch sử và bản sắc? Đó là phần khó khăn".

Đội ngũ của Cars phát hiện ra rằng các yếu tố nhỏ hơn và đường như không đáng kể đã tạo ra sự khác biệt lớn đối với ý nghĩa của địa điểm. Dự đoán những điều này là gần như không thể. Nhưng bằng cách lắng nghe cư dân, họ đã có thể đánh giá những gì có ấn tượng lớn nhất đối với người dân địa phương và mở rộng